

GÖRSEL MEDYA YAPIMLARINDA UYUŞTURUCU MADDELERİN TEMSİLİ*

Ömer Faruk KOÇAK

Arş. Gör. Dr., Erciyes Üniversitesi, Kayseri, Türkiye
okocak@erciyes.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-0152-5875

Mustafa TEMEL

Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Kayseri, Türkiye
mustafatemel@erciyes.edu.tr
Orcid ID: 0000-0003-0828-0660

Makale Geliş Tarihi: 30/11/2021

Makale Kabul Tarihi: 23/02/2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Koçak, Ö. F. Ve Temel, M., (2022). Görsel Medya Yapımlarında Uyuşturucu Maddelerin Temsili, *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (49), 129-153.

Öz

Uyuşturucu madde kullanımı, bireye zarar veren bununla birlikte toplumsal yapıyı da tehdit eden önemli bir problemdir. Bu problem özellikle son zamanlarda daha görünür hale gelmiş ve sağlıklı yaşam için bir tehdit unsuru olmaya başlamıştır. Resmi kurumların istatistikî verileri de uyuşturucu madde kullanımındaki artışa dikkat çekmekte, bu sorun alanı ile disiplinler arası mücadelenin gerekliliğine çağrı yapmaktadır.

Uyuşturucu madde kullanımının artış sebeplerinden birisi iletişim araçlarının doğrudan veya dolaylı olarak bu maddelere yönelik gerçekleştirmiş olduğu teşvik edici yayınlardır. Bununla birlikte, dijital dünyanın sanal ortamlarda herkese bir alan açması neticesinde, kötü niyetli kişi ya da kurumların bu ortamlar aracılığı ile uyuşturucu ticareti veya uyuşturucu madde kullanımına yönelik özendirici içerikler sunması, bu sorun alanının iletişimsel boyutunu ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışmada, uyuşturucu madde kullanımı/bağımlılığı hususunda iletişimsel perspektifin önemini vurgulamak amacıyla, görsel medya yapımlarındaki uyuşturucu madde temsiline odaklanmıştır. Bu bağlamda, dünya genelinde izlenme oranları yüksek ve uyuşturucu teması ile ön plana çıkan "Breaking Bad" ve "Narcos" isimli yapımlar, sayısal verilerle anlamı ortaya çıkarmaya imkân tanınması sebebiyle, nitel yönelimli içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda, söz konusu dizilerin, uyuşturucu hammadde temini, uyuşturucu üretimi, uyuşturucu kullanımı ve uyuşturucu ticareti ile ilgili temalarda, bilgilendirici, özendirici

* -Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

- Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan edilmemektedir.

ve teşvik edici içerikler sunduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, araştırma sonucu ile birlikte özellikle görsel medya yapımlarında uyuşturucu madde temsili önemi vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu, Madde Bağımlılığı, Dijital Yaşam, Breaking Bad, Narcos.

THE REPRESENTATION OF DRUGS IN VISUAL MEDIA PRODUCTIONS

Abstract

Drug use is an important problem that not only damages the individual, but also threatens the social structure. This problem has become particularly visible recently and is becoming a threat to human health. The statistical data of the government also points to an increase in the drug use, which calls for the need for an inter-disciplinary struggle with the area of the problem.

One of the reasons for the increase in the drug use is the incentive publications that have either directly or indirectly been conducted by communication tools toward these substances. However, as the digital world opens a space for everyone in virtual environments, the fact that malicious individuals or institutions provide incentive content for drug trafficking or drug use through these environments reveals the communicative dimension of this problem area.

In this study, the focus is on the representation of the drugs in visual media productions to highlight the importance of communicative perspective on the drug use/addiction. In this context, worldwide ratings are high and produced by the drug theme, "breaking bad" and "Narcos", were analyzed through qualitative content analysis. The research found that these series offer informative, encouraging and content on the basis of drug supply, drug production, drug use and drug trafficking. In this sense, along with the research result, the importance of drug representation, especially in visual media productions, was emphasized.

Keywords: Drugs, Substance Dependency, Digital Life, Breaking Bad, Narcos.

Giriş: Madde Bağımlılığının Dijitalleşmesi

Madde bağımlılığı, vücudun bir ya da birden çok işlevini olumsuz yönde etkileyen maddelerin kullanılması ve bundan dolayı zarar görüldüğü halde sağlığa zararlı bu maddelerin kullanımının bırakılmaması; madde miktarının artırılması ve maddeyi alma isteğinin durdurulamaması durumunu ifade etmektedir. Çeşitli uyuşturucular, sigara, alkollü içecekler, uyarıcı ve hayal görülmesine sebep olan maddelere bağımlılık bir hayat boyu sürebilmektedir (www.yesilay.org.tr). Bireyin yaşamında birçok açıdan negatif izler bırakan madde kullanımına başlama sürecinde ise bazı risk faktörleri bulunmaktadır. Bu faktörleri, bireysel faktörler, akran faktörü, aile faktörü, okul ve diğer çevresel faktörler olarak sıralamak mümkündür (Bahar, 2018, s. 8-13):

Bireysel faktörler: Ergenlik algısı ve ergenliğe adaptasyon sürecinde yaşanabilecek problemler; madde kullanımına yönelik sahip olunan algı; yaşam becerileriyle ilgili sorunlar; agresiflik, olumsuz ruh hali, çekingenlik ve dürtüsellik gibi unsurlar madde kullanımına başlama sürecini etkileyebilecek bireysel faktörlerdir.

Akran faktörü: Özellikle madde kullanımına başlama, madde temin etme ve kullanımı devam ettirme noktasında akran unsurunun etkin olduğunu söylemek mümkündür. Arkadaş grubundaki madde kullanımına olumlu her bakış, madde bağımlılığını meydana getirebilecek davranışlara sebep olmaktadır.

Aile faktörü: Madde bağımlılığına yönelme sürecinde aile en önemli faktör olarak karşımıza çıkmaktadır çünkü bireylerin kişiliği okul öncesi dönemde ailede gelişmekte ve okuldaki eğitimden önce bireyin aile ortamında geçirdiği dönem, yaşantısında sergileyeceği davranışları etkilemektedir. Bireyin yaşamının merkezinde yer alan aile, madde kullanımına başlama, bağımlı olma ve bu bağımlılığı sürdürme aşamalarının hepsinde etkin olabilmektedir. Özellikle ailede çeşitli travmaların var olması; aile kontrolünün yetersiz kalması; bireye ilişkin aile içerisinde uygun sınırların oluşturulamaması; aile içerisinde özellikle çocuğa yönelik ihmal ve istismarın olması ve ailede madde kullanımının varlığı gibi durumlar bireyin madde kullanımına başlama ve bağımlı olma aşamasındaki ailesel faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine yapılan araştırmalarda görülebileceği üzere aile ilgisizliği, aile bölünmüşlüğü, aile içerisinde yaşanan psikolojik/fizyolojik şiddet, çatışma, duyarsızlık gibi diğer faktörler de bireylerin madde kullanımına yönelmesinde etkilidir.

Okul faktörü: Aile ile birlikte okul, bireyin hayatını şekillendiren en önemli unsurdur. Bu doğrultuda, ailesel problemlere sahip bireyler eğer okul eğitiminde de bir takım sorunlar yaşıyorsa bazı olumsuz davranışlar sergileyebilmektedir. Özellikle birey ile okul arasındaki bağın zayıf olması; okul içerisindeki akranlar ile yaşanan olumsuz sınıf içi davranışlar; okuldan kaçma davranışlarının sergilenmeye başlanması gibi durumlar, bireyin çevrenin olumsuz etkilerine maruz kalmasını artırmakta ve madde kullanımına yönelik bir tavır sergilemesine neden olmaktadır.

Çevresel faktörler: Bireysel sebepler, yaşıt faktörü, aile ve okul faktörü ile birlikte toplumsal yapı da madde kullanımına başlama ve madde bağımlısı olma sürecinde önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal olarak madde kullanımına bakış; madde kullanımı ile ilgili yasalar ve bu yasaların uygulanabilirliği; toplum içerisinde maddeye ulaşılabilirliğin kolay olması; yoksulluk; toplum eğitim düzeyinin düşük olması gibi durumlar madde kullanımına başlama sürecinde etkin olabilmektedir.

Ayrıca bu faktörlere ek olarak bireylerdeki merak, kendi sınırlarını aşma çabası, asilik, farklı olma çabası, madde kullanan arkadaşlarına uyma çabası, madde kullanımını sorunlarına çözüm olarak görmek ve sorunlarını unutma isteği gibi unsurlarda madde bağımlılığına yol açan etmenler arasındadır.

Görüldüğü üzere bağımlılığın temel bileşenleri bireysel durumlardan ve sosyal çevreden kaynaklı olabilmektedir. Bu bileşenlerin, birbirlerini olumsuz etkilemeleri, uyuşturucu bağımlılığının temel etkenleri olarak kabul edilmektedir. Özellikle de zararlı maddelere karşı merak ve ilk deneme sürecinde çevresel faktörlerin, medya araçlarının ve çoklu sanal ortamların etkisi bulunmaktadır.

Günümüzde yaygın kullanılan ve gündelik hayat pratiklerinin belirleyicilerinden olan iletişim teknolojilerinin içerikleri uyuşturucu madde kullanımı ve bağımlılığı sürecinde etkili olan bir unsurdur. Bu noktada bireylerin hayata bakışını ve yaşam pratiklerini etkileme gücüne sahip olan televizyon ve sinema gibi geleneksel medya araçlarında çeşitli uyuşturucu, sigara, alkol ve türevleri gibi maddelerin yansıtılma biçimleri oldukça önem kazanmaktadır. Çoğunlukla sigara ile ilgili negatif içeriklere yer vermeyen, aksine sigara kullanımını özendirici birçok içeriğe televizyon yapımlarında ve sinema filmlerinde rastlamak mümkündür. Dizi karakterlerinin sürekli sigara tüketirken gösterilmesi, resmi kurumların dikkatini çekmiş (RTÜK, Sağlık Bakanlığı vb.) ve genel izleyicinin zarar görmemesi adına çeşitli önlem arayışlarına girişilmiştir. Yine televizyon dizilerinde alkol kullanımını özendiren, alkol tüketimini bir "kültür ürünü" olarak sunan içerikler sürekli karşımıza çıkmakta ve bu konuda RTÜK, yasal düzenlemelerle alkol tüketimini özendirici yapımlara engel olmaya çalışmaktadır. Fakat bu önleyici/koruyucu

düzenlemelere rağmen kitle iletişim araçlarında sigara, alkol ve uyuşturucu gibi zararlı maddeler gündelik hayatın bir parçası gibi gösterilmektedir. Tasarlanan içerikler özendirici şekilde sunularak gerçeklik algısı yaratılmaktadır. Bu içerikler de özellikle gençlerin ilgisini çekmekte ve zamanla bu durum normalleştirilmektedir. Araştırmalara göre de kitle iletişim araçlarında bu zararlı maddeleri kullanan ve kahraman olarak sunulan kişilerin olumsuz örnekleri rol model olarak görülmekte ve bireylerin kimlik karmaşası yaşamaya neden olmaktadır (alo191.saglik.gov.tr). Çok fazla sigara/alkol tüketen dizi/film karakterleri sigara kullanımını normalleştirmekte ve bu yapımlarla özellikle gençler hedef alınmaktadır. Gençler, dizi ve filmlerde sunulan kahramanlar gibi konuşmaya ve yaşamaya başlamaktadır. Böylece popüler kültürle beraber gelen özentî duygusu, uyuşturucu madde kullanımı ile ilişkisi bağlamında risk teşkil edebilmektedir. Toplumda meşhur kabul edilen ve belli bir hayran kitlesine sahip olan kişilerin uyuşturucu madde kullanmaları ve bunun yansımaları da bu çerçevede ele alınmalıdır. Hayranlık duyulan kişi gibi giyinen, onun gibi davranan bireyler açısından hayranlık duyulan kişinin uyuşturucu madde kullanması birçok riski doğurmaktadır (Koçak, 2014, s. 62). Bu açıdan bakıldığında özellikle görsel medya araçlarındaki zararlı maddelerin temsili önemli bir sorun alanıdır. Bu sorun alanı dijitalleşme ile daha tehditkar bir konuma ulaşmıştır. İnternetin sunmuş olduğu yeni imkânlar ile gücünü ve etkinliğini artıran kötü niyetlilerin, yalan, yanlış ve taraflı haberleri yayanların (infodemi), suçluların, terör ve suç örgütlerinin faaliyetlerini bu ortama taşımaları, siber saldırılar yanında ülkelerin millî güvenlik ve kamu düzenini hedef alan içeriklerin, bilgi hırsızlığı ve dolandırıcılık, telif hakları ihlalleri, özel hayatın gizliliğine ve kişilik haklarına saldırı, bahis, kumar ve fuhuş, çocukların cinsel istismarı, müstehcenlik, intihara ve uyuşturucuya yönlendirme, siber zorbalık, şiddet, ırkçılık, ayrımcılık ve nefret içerikleri gibi yasa dışı ve zararlı içeriklerin hızla artması internetin kötü amaçla kullanılabilmesini açıkça gözler önüne sermektedir (Sağiroğlu vd, 2020, s. 6). Tehditkar bir durumu da ihtiva eden dijital ortamlar, uyuşturucu madde kullanımının teşvik edildiği/özendirildiği ve bu maddelerin ticaretinin yapılabildiği alanlar olarak da kullanılagelmiştir.

Maddeye erişim sağlama noktasında bir problem olarak karşımıza çıkan internet ağının yanında; sosyal medya araçlarında da madde kullanımına özendirici yayınların/yapımların/kullanıcıların (sosyal medya fenomenlerinin) yer aldığı belirlenmiştir. Bu durum özellikle sosyal paylaşım siteleri sebebiyle yakın dönemde oldukça görünür olmuştur. Birçok dijital medya çıktısında uyuşturucu kullanımının özendirildiği, madde kullanımının sempatik gösterildiği gözlemlenmektedir. Bu negatif sosyal medya içerikleri, uyuşturucu kullanım nedenleri arasında gösterilen; merak, kendi sınırlarını aşma çabası, asilik, farklı olma çabası, madde kullanan arkadaşlarına uyma çabası, madde kullanımını sorunların çözümü olarak görme gibi birçok faktörü de içinde barındırmaktadır. Bireylerin gerçek yaşamdan uzaklaşarak dijital yaşama yönelme sebepleri düşünüldüğünde bu örneklerin bireyler üzerinde negatif davranışlar oluşturabileceği söylenebilir. Çünkü madde kullanımının merak ve örnek alma durumu ile başladığı düşünüldüğünde özellikle çocuk ve gençlerin sosyal ortamda bu tarz madde kullanımını özendirici yapımlarla muhatap olmaları önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım, 2018, s.78-79; Kocadaş, 2018, s.4-5).

Geleneksel medya araçlarında özellikle sigara, alkol gibi maddelerin kullanımı teşvik edilirken, benzer durumun yeni medya araçlarında da görüldüğünü, hatta daha ileri boyutta uyuşturucu madde kullanımının da özendirildiğini görmekteyiz. Ayrıca geleneksel medya araçları çeşitli aşamalardan geçerek içerik ürettiği için bir denetim mekanizmasının varlığından söz etmemiz mümkündür fakat yeni medya araçlarında herkes içerik üretiminde aktif olduğu için aslında madde kullanımı ve madde bağımlısı olma sürecinde yeni medya araçlarının günümüzde daha tehlikeli bir konumda olduğunu söylemek mümkündür.

Sosyal medya ve internet kullanımının oldukça yaygınlaştığı günümüzde, toplumu ve bireyleri uyuşturucuya özendirici içeriklerin fazlaca yer almasının yanında; internet üzerinden zararlı alışkanlıklarını başkalarına yaymaya ve bu dijital ortamda kendilerine uyuşturucu madde temin edebilmek için kirli bir piyasa kurarak uyuşturucu madde satmaya çalışanlar da bulunmaktadır. Bu riskin uyuşturucu kullanımı üzerindeki etkileri de incelenmeye değer bulunmuştur (Koçak, 2014, s. 6). Gelişen teknolojiyle birlikte yeni bir düzlemde oluşan iletişim ve ulaşım ağı, faydaları beraberinde uyuşturucu madde gibi zararlı ürünlere de erişimi kolaylaştırmaktadır. Sosyal medya ve internet üzerinden uyuşturucu alışverişi de, uyuşturucu maddenin teminini kolaylaştıran ve dolayısıyla kullanımı ve bağımlılığı arttıran nedenlerden birisi olarak göze çarpmaktadır (Bahar, 2018, s. 25). Yapılan araştırmalarda sosyal medya sitelerinin bu süreçte çok etkin olduğunu göstermektedir. Sosyal medya, uyuşturucu kullanıcılarının kendi aralarındaki iletişim hattı görevini görmektedir. Kullandıkları maddeyi nereden bulabileceklerine kadar birçok içerik sosyal medyada paylaşılabilmektedir (Koçak, 2014, s. 131). Bununla birlikte sosyal medya ve karanlık ağ piyasaları aracılığıyla online uyuşturucu alımında büyük bir artış söz konusudur[†]. Karanlık ağlar aracılığı ile satın alınan uyuşturucuların teslimatı genellikle kamu ya da özel posta hizmetleri ile bu posta hizmetlerinin haberi olmaksızın yapılmakta ve paketler sıklıkla self-servis alım için isimsiz posta kutularına, otomatik gişelere veya “paketleme birimlerine” aktarılmaktadır. Karanlık ağlar üzerinden temin edilen uyuşturucu maddeler yazışma gizliliğine ilişkin kuvvetli yasaların bulunduğu devletlerde alıcısına sıklıkla mektup içerisinde iletilmektedir (İltaş, 2020, s. 343-344).

Karanlık ağların hem tedarikçi hem de müşteri açısından en önemli avantajı, işlemin gizliliğidir. Bununla birlikte bu ağlar fiziksel bir temas Yöntem içermemekte ve müşteriler uyuşturucu almak için tehlikeli yerlere gitme ihtiyacı görmemektedir. Karanlık ağ ticareti satıcı ve alıcıların aynı konumda olma ihtiyacını ortadan kaldırdığı için; karanlık ağlar ile uyuşturucu ticareti yapan organizasyonlar yerel bir piyasayı sürdürebilmek adına gerekli olan müşteri yoğunluğuna ihtiyaç duymamaktadırlar. Karanlık ağ platformları isimsiz tedarikçi ve müşterileri bir araya getirmektedir. Uyuşturucu alıcıları bu ağlar üzerinden satılan uyuşturucu maddelerin kalitesi hakkında diğer müşterilerden geri dönüş alabilmekte ve böylece tedarikçinin güvenilirliğini de değerlendirebilmektedirler (İltaş, 2020, s. 344). Özellikle Avrupa’da da karanlık ağ pazarları ve sosyal medya gibi birçok teknolojik araçlar kokain vb. gibi maddelere ulaşma sürecinde etkin olarak kullanılmaktadır (Avrupa Birliği Raporu, 2019, s.13).

Birleşmiş Milletler’in 2018 Dünya Uyuşturucu Raporu da sanal dünyanın bu tehdidini göstermektedir (www.yesilay.org.tr). Raporda internet üzerinden gelen uyuşturucu tehlikesine yer verilmiştir. Raporda yer alan bilgiye göre 2016’da herkesin erişim sağlayamadığı darknet üzerinden gerçekleşen uyuşturucu ticaretinde yıllık 170-300 milyon dolar arası satış gerçekleşmiştir. Yine raporda sosyal medya ve internetin yasadışı karanlık ağı darknet üzerinden yapılan uyuşturucu kaçakçılığında artış olduğuna, hatta kullanıcılara uyuşturucunun hızlı ulaştırılmasını sağlayan “kokain çağrı merkezleri” olduğuna da dikkat çekilmektedir. Yine raporda “Uyuşturucu pazarındaki dijitalleşmeye odaklanmak zorundayız, kaybedecek vaktimiz yok” açıklamasına yer verilmiştir (www.dw.com/tr).

Görülebileceği üzere, medyanın/dijital araçların uyuşturucu madde kullanımı ve bağımlılığı sürecinde önemli bir sorun alanı olduğunu vurgulamak mümkündür. Bu durumda

[†] Uyuşturucu madde temini noktasında iletişim araçlarının kullanılmasına ilişkin güncel örnekler için bkz: <https://www.ensonhaber.com/gundem/sosyal-medyada-online-torbaci-rezaleti-2013-08-21>
<https://www.memurlar.net/haber/398347/sosyal-medyada-online-torbaci.html>
<https://www.haber7.com/saglik/haber/476472-seks-uyusturucu-ve-kumari-internet-korukluyor>

literatürdeki pek çok çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Literatürde özellikle resmi kurumların ve STK'ların medyanın uyuşturucu kullanımına etkisine yönelik değerlendirmeler yer almaktadır. Bununla birlikte, uyuşturucu kullanım sürecine iletişimsel perspektife bakan çalışmalar da medyanın bağımlılık sürecindeki rolüne odaklanmaktadır (Bahar, 2018; Kocadaş, 2018). Fakat bu çalışmada özellikle, medya araçlarında uyuşturucu maddenin temsiline odaklanılmaktadır. Genel olarak uyuşturucu madde bağımlılığı ile ilgili çalışmaların sağlık, hukuk, adliye ve eğitim gibi alanlarda hazırlandığı belirlenmiştir. Bu açıdan çalışma, disiplinlerarası bir konu olan uyuşturucu madde bağımlılığına iletişimsel bir perspektiften bakmayı amaçlamıştır. Uyuşturucu madde kullanımını önleme sürecinde özellikle çocukların ve gençlerin sanal ortamlarda savunmasız olduğu düşünüldüğünde konuya medya perspektifinden yaklaşılmasının önemi anlaşılacaktır.

Çalışmada, dünya genelinde en fazla izlenen yapımlar arasında yer alan *Breaking Bad* ve *Narcos* isimli yapımlarda uyuşturucu maddenin temsili incelenmiştir. Nitel yönelimli içerik analizi yönteminin kullanıldığı çalışmada, uyuşturucu kullanım/üretim ve dağıtım süreci ile ilgili içeriklerin varlığı tartışılmıştır.

2. Araştırma: Görsel Medya Yapımlarında Uyuşturucu Madde Temsili

2.1. Araştırmanın Amacı Ve Önemi

Madde bağımlılığı bedensel, ruhsal ve sosyal olmak üzere birçok probleme yol açmaktadır. Bu doğrultuda bireylerin ruhsal, zihinsel ve fiziksel sağlığını korumak üzere aile, okul ve medya gibi kurumlara önemli görevler düşmektedir. Özellikle gündelik hayat pratikleri içerisinde önemli bir yeri olan sosyal medya araçlarında madde kullanımını özendirici, merak uyandırıcı, bireyler üzerinde olumsuz etki bırakacak içeriklerin olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, bu içeriklere karşı bir farkındalığın oluşturulması gerekmektedir. Bu durum, özellikle dijital yaşama adapte olmuş, her türlü yönlendirmeye açık olabilecek yaş ve konumda yer alan gençlerin gerçek hayattaki tutum ve davranışlarının olumlu olarak şekillendirilebilmesi için bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geleneksel medya araçlarının oluşturacağı tehlikeler RTÜK ve çeşitli yasal düzenlemeler ile önlenmeye çalışılmaktadır. Fakat bu düzenlemeler sosyal medya hesapları ve internet üzerinden yayınlanan dizi ve filmler için kapsayıcı/önleyici olamamaktadır. Sosyal medya hesapları ile yayınlanan tehlikeli içerikler ancak kamuoyunun dikkatini çektiği zaman veya herhangi bir suç ile görünür oldukları zaman cezai işleme maruz kalmaktadır. Bu sebeple, gençlerin uyuşturucu ve çeşitli madde kullanımlarını sıradanlaştıran sosyal medya hesapları ile ilgili farkındalığı artırıcı/önleyici yeteri kadar önlem alınamamaktadır.

Ayrıca internet üzerinden yayınlanan dizi ve filmlerin denetlenmesi noktasında da bir takım eksiklikler yer almakta; bu dizi ve filmlerin bireyleri madde kullanımına özendirici içeriğe sahip olup olmadığı kontrol edilmemektedir. Konu ile ilgili sadece yakın tarihte RTÜK'ün çalışmaları başlamıştır. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, Türk Ceza Kanunu'ndaki suçları da barındıran bir yapıya sahip olsa da madde kullanımının dijitalleşmesinin önüne geçilememektedir.

Sonuç olarak madde kullanımının dijital yaşamdaki bağının koparılması için kapsamlı ve ayrıntılı bir girişimin mevcut olmadığı gözlemlenmiştir. Medya okuryazarlığı eğitimleri yaygınlaştırılrsa da bu eğitimlerin yetişkinleri kapsamaması ve sosyal medya okuryazarlığı konusunda yeterli alt yapının oluşturulamaması önemli bir problemdir. Dolayısıyla madde kullanımının dijitalleştiği; dijitalleşme ile madde kullanımının teşvik edildiği günümüzde, konu ile ilgili çeşitli mücadele politikalarının yürütülmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu

bakımdan, çalışma uyuşturucu madde kullanımı ile mücadelenin medyatik boyutuna dikkat çekmesi açısından ayrı bir önem taşımaktadır.

2.2. Araştırmanın Kapsam Ve Sınırlılıkları

Çalışma kapsamında, uyuşturucu madde kullanımının medyatik boyutunu gösterebilmek amacıyla iki dizi inceleme kapsamına alınmıştır. Bu bağlamda, uyuşturucu konusu/teması barındıran ve filmler, diziler, televizyon programları, video oyunları ve internet içerikleri hakkında bilgiler barındıran çevrimiçi bir veri tabanı olan IMDb'de en çok izlenen diziler arasında yer alan *Breaking Bad* ve *Narcos* isimli yapımlar incelenmiştir. Özellikle uyuşturucu teması ile yayınlanan bu diziler aynı zamanda çok fazla sayıda izlenme oranlarına sahip olmaları sebebiyle tercih edilmiştir.

2008 yılında yayınlanmaya başlayan *Breaking Bad* ve 2015 yılında yayınlanmaya başlayan *Narcos* isimli dizilerin aynı zamanda teknoloji ve medya hizmetleri sağlayıcısı ve yapım şirketi olan, internet aracılığı ile yayın faaliyetlerini sürdüren Netflix üzerinden de yayın yapmaları; dizilerin Netflix'te uyuşturucu akıllı işareti ile sunulması ve bu dizilerin halen en fazla izlenen yapımlar arasında yer alması, dizilerin diğer tercih sebeplerindedir.

2.3. Araştırma Soruları

Çalışma kapsamında aşağıda belirtilen araştırma sorularının yanıtları aranmıştır:

- A.S.1: Dizilerde uyuşturucu madde kullanan/özendiren karakterler var mı?
A.S.2: Uyuşturucu maddeler hangi kavramlarla anlatılmaktadır?
A.S.3: Uyuşturucu maddeler ile ilgili kavramların kullanım sıklığı ve sürekliliği nedir?
A.S. 4: Uyuşturucu madde üretim/kullanım ve dağıtım süreci ile ilgili özendirici anlatımlar var mı?
A.S. 5: Uyuşturucu madde üretim/kullanım ve dağıtım süreci ile ilgili sahneler var mı?
A.S. 6: Uyuşturucu madde üretim/kullanım ve dağıtım süreci ile ilgili ne kadar süre yayın yapılmıştır?
A.S. 7: Uyuşturucu maddelerin anlatım biçimi nasıldır?

2.4. Araştırmanın Yöntemi

2.4.1. Nitel Yönelimli İçerik Analizi

Çalışma kapsamında, metinlerde/görsel yapımlarda yer alan içeriği toplama ve analiz etme tekniği olan, içerik iletebilen sözcükler, anlamlar, semboller, düşünceler, temalar, resimler aracılığı ile herhangi bir iletiye gönderme yapan (Neuman, 2014, s. 466) içerik analizi kullanılmıştır. Belirli biçimde kayıt altına alınmış metinlerin analiz edilmesine dayanan içerik analizi, metnin taşıdığı mesaja ve ilettiği enformasyonla birlikte anlam üzerine odaklanır (Yıldırım, 2015, s. 105). İçerik analizi ile ilgili ilk sistematik tanımlamayı yapan Bernard Berelson içerik çözümlemesini, iletişimin yazılı/açık içeriğinin objektif, sistematik ve sayısal tanımlarını yapmaya imkân tanıyan bir araştırma tekniği olarak tanımlar (Aktaran Gökçe, 1995, s. 16). Dolayısıyla objektiflik, sistematiklik, sayısallaştırma ve açık içerik olması içerik analizinin temel özellikleri arasında yer alır. İçerik analizi, iletişim içeriğinin önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan araştırma tekniğidir (Geray, 2011, s. 151). Varsayımların formüle edilmesi ile birlikte oluşturulan değişkenlerin kategori sisteminde somutlaştırılmasına dayanan bir araştırma yöntemi olan içerik analizinde (Alver, 2003, s. 241) sınıflandırmanın oluşturulması, araştırma problemlerinin sistematik bir çözümleme yöntemine dönüştürülmesindeki en önemli aşamadır (Gökçe, 1995, s. 77).

Nitel içerik analizinden farklı olarak nitel yönelimli içerik analizi ise sayısal verilerle birlikte nitel veya yorumlayıcı türleri de kullanır ve incelenecek olan unsurları kültürel anlam taşıyan

kültürel bir nesne olarak görür (Neuman, 2014, s. 466-467) ve veriler arasındaki bağlamları araştırır. Bağlamlar arasındaki ilişkileri araştırır ve metnin içeriğinde bulunan anlamları ortaya çıkaran nitel içerik analizi tekniği bu özelliği sebebiyle günümüz iletişim araştırmalarında sıkça kullanılmaktadır (Aktaran Yaylagül, 2012, s. 8; İrvan, 2000, s. 79; Alver, 2003, s. 241).

Bu amaçlar doğrultusunda kullanılan içerik analizinin uygulanma aşamasında ise öncelikli olarak araştırma sorusunun/probleminin belirlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda öncelikle araştırma evrenini ve araştırılacak tüm ileti sistemini temsil edecek örneklemin seçilmesi ile birlikte çözümlene birimi kararlaştırılır. Daha sonra ise çözümlenecek içerikle ilgili sınıflandırmalar/kategoriler oluşturulur ve içeriğin kodlanması ile birlikte elde edilen verilerin çözümlenmesiyle araştırmanın sonuçları yorumlanır (Neuman, 2014, s. 473-477; Akdenizli, 2012, s. 136-137; Bilgin, 2006, s. 11; Fiske, 2014, s. 249).

Bu bağlamda, araştırma sorularından hareketler örneklem olarak seçilen *Breaking Bad* ve *Narcos* isimli diziler 2021 yılı içerisinde Netflix aracılığı ile orijinal dil ve Türkçe alt yazılı bir şekilde iki araştırmacı tarafından birer kez izlenmiştir. Sınıflandırma sistemi sonrası oluşturulan kodlama cetveli ile ön kodlama/deneme yapılmış kodlama cetvelinin geçerliliği ölçülmüştür. Ön kontrollerin yapılmasının ardından, dizilerde uyuşturucu maddeler ile ilgili içerikleri nicel ve nitel verilerle belirlemeye, aynı zamanda görsel içeriklerdeki hâkim anlama yönelik çıkarımlar yapmaya imkân tanıyan nitel yönelimli içerik analizi yöntemi kullanılarak diziler tekrar incelenmiştir. Buna ek olarak; dizilere ait niceliksel verilerin ortaya konulabilmesi için SPSS (V24) programında frekans analizi yapılmıştır.

2.4.2. Sınıflandırma

İçerik analizi, iletişim içeriğinin önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan araştırma tekniğidir (Geray, 2011, s. 151). Sınıflandırma sisteminde içerik kategorilerinin oluşturulması, araştırılacak olan medya içeriğini sınıflandırmak için kullanılacak kategori sistemine işaret eder (Balci ve Bekiroğlu, 2012, s. 277).

Bu bağlamda çalışmanın araştırma sorularına yanıt bulabilmek için oluşturulan kodlama cetvelindeki sınıflandırma sistemine ait değişkenler şu şekildedir:

Değişkenler:

1. Değişken: İncelenen diziler
2. Değişken: Dizilerde yer alan karakterler
3. Değişken: Uyuşturucu ile ilgili kullanılan kavramlar
4. Değişken: Uyuşturucu ile ilgili kullanılan kavramların kullanım sıklığı ve sürekliliği
5. Değişken: Uyuşturucu ile ilgili kullanılan kavramlarla birlikte kullanılan cümleler
6. Değişken: Uyuşturucu ile ilişkilendirilen karakterler
7. Değişken: Uyuşturucu ile ilgili sahne sayısı ve bu sahnelerin süreleri
8. Değişken: Uyuşturucu maddelerin kullanım yerleri ve madde kullanımının anlatım biçimi

2.4.3. Kodlama Cetvelinin Oluşturulması

Kodlama cetvelinin kullanılmasının temel amacı, sınıflandırma sisteminin metne nasıl uygulanacağına ve hangi bilgilerin/değerlendirmelerin ve sembollerin hangi sınıflandırma altında kodlanacağına dair standart bir ölçü kullanılabilmesi için açık ve kapsamlı bir bilgi sunmasıdır (Gökçe, 1995, s. 115; Neuman, 2014, s. 469). Dolayısıyla kodlama çizelgesi ile hangi bilgilerin

hangi kategorilere dahil edileceği belirtilir (Yıldırım, 2015, s. 145). Bu çalışmada da kontrol değişkenlerini ölçmek için yapılan kodlama cetveli şu şekildedir:

a- Dizide uyuşturucu ile ilgili sıkça kullanılan kavramlar ve kullanım sıklıkları: Sıklık analizi, konu ile ilgili incelenecek nesne de, bir şeyin var olup olmadığını, eğer var ise ne sıklıkta olduğunu göstermesi bakımından önemlidir (Neuman, 2014, s. 469). Bu bakımdan, dizilerde kullanılan uyuşturucu maddeler belirlenmiş ve bu maddelerin sıklık analizi yapılmıştır.

b- Kavramlarla birlikte kullanılan cümleler: Kodlama çizelgesinde her türlü veri bulunmayabilir. Bu yüzden kodlama formunda açık uçlu sorulara da yer verilir ve açık uçlu sorulara alınan cevaplar ile birlikte sistemleştirme yapılır (Gökçe, 1995, s. 112). Dolayısıyla çalışma nitel yönelimli olduğu için kavramlar ile ilgili öne çıkan temalara/konulara kapsamlı bir şekilde yer verilmiştir. Bu yüzden her bir tema/konu açık uçlu bir şekilde kodlanmış ve sonuçlar kategoriler altında toplanarak sistematikleştirilmiştir.

c- Uyuşturucu ile ilişkilendirilen karakterler: Dizilerde uyuşturucu kullanımı/üretimi vb. konularla ilişkilendirilen karakter belirlenmiş ve bu karakterlerin hangi rol ve imajlarla çerçeveslendiği ifade edilmiştir.

d- Uyuşturucu ile ilgili görsel sahne sayısı ve süreleri: Uyuşturucu madde ile ilgili görsel sahneler ve süreleri şu kategorilere göre kodlanmıştır:

Uyuşturucu Hammadde Temini:

Uyuşturucu Üretim:

Uyuşturucu Kullanımı:

Uyuşturucu Ticareti

e- Dizide uyuşturucu kullanımının gösterildiği yer ve anlatım biçimi: Dizilerde uyuşturucu madde kullanımının gösterildiği yerler şu seçeneklere göre kodlanmıştır:

Ev:

Sokak:

Eğlence Mekanı:

Cezaevi:

Uyuşturucu madde kullanımının anlatım biçimi ise şu şekilde kodlanmıştır:

Dinlendirici:

Mutluluk Veren:

Rahatlatıcı:

Zevk Veren Madde:

Acıyı Hafifleten/Unutturan Madde:

2.5. Araştırmanın Bulguları

Tablo 1: İncelenen Diziler ile İlgili Biçimsel ve İçeriksel Özellikler

Dizi İsmi:	Breaking Bad	Narcos
Sezon Sayısı:	5	3
Bölüm Sayısı:	62	30
Yayın Tarihi:	20 Ocak 2008 - 29 Eylül 2013	28 Ağustos 2015 - 1 Eylül 2017
Türü:	Suç, Drama, Gerilim	Biyografi, Suç, Dram
Ülke:	ABD	ABD

Görsel Medya Yapımlarında Uyuşturucu Maddelerin Temsili

Dil:	İngilizce	İngilizce, İspanyolca
IMDb Sıralaması:	1.	14.
Ortalama Bölüm Süresi:	49 Dakika	49 Dakika

Çalışma kapsamında incelenen suç ve dram türündeki *Breaking Bad* ve *Narcos* dizilerinin uzun süre yayınlandığı görülmektedir. Bununla birlikte dizilerin yakın dönemde de internet üzerinden isteğe bağlı yayın hizmeti sunan kurumlar aracılığıyla yayınlanmaya devam ettiğini ve yine internet üzerinden erişime açık siteler aracılığıyla izleyicilere ulaşabildiğini ifade etmek mümkündür.

Tablo 2: Uyuşturucu ile ilgili En Çok Kullanılan Kavramlar

Diziler	Kavramlar
Breaking Bad	Metamfetamin, Mal, Ot, Kristal, Methci, Uyuşturucu
Narcos	Kokain, Narkotik, Uyuşturucu, Laboratuvar

Tablo 2’de dizilerde uyuşturucu ile ilgili/ilişkili kullanılan kavramlara yer verilmektedir. Buna göre, dizilerde metamfetamin, uyuşturucu vb., kokain gibi uyuşturucu isimleri net bir şekilde kullanılırken; mal, ot, laboratuvar gibi uyuşturucu ile anılan kavramlar da sürekli tekrarlanmaktadır.

Tablo 3: Uyuşturucu ile ilgili Kullanılan Kavramların Kullanım Durumu/Sürekliliği

Breaking Bad	Kavramlar:		
Sezon 1		4.Bölüm	Meth, Esrar, Mal
1.Bölüm	Metamfetamin, Uyuşturucu, Mal, Uyuşturucu Kaçakçısı	5.Bölüm	Kristal, Mal, Esrar,
2.Bölüm	Ot, Marihuana, Meth,	6.Bölüm	Meth, Kristal, Uyuşturucu, Methci, Mal,
3.Bölüm	Ot, Mal, Marihuana, Meth Bağımlıları, Uyuşturucu	7.Bölüm	Meth, Uyuşturucu, Esrar, LSD, Kokain
Sezon 2		7.Bölüm	Esrar, Ot, Torbacı
1.Bölüm	Uyuşturucu, Esrar	8.Bölüm	Ot, Esrar, Meth, Uyuşturucu Satıcısı
2.Bölüm	Ot	9.Bölüm	Ot içmek
3.Bölüm	Pseudo, Esrar, Uyuşturucu, Meth	10.Bölüm	-
4.Bölüm	-	11.Bölüm	Esrar, Meth, Uyuşturucu Satıcısı, Mal
5.Bölüm	Esrar, Mal, Uyuşturucu	12.Bölüm	Eroin, Mal, Meth, Esrar
6.Bölüm	Uyuşturucu, Meth, Esrar	13.Bölüm	Esrar
Sezon 3		7.Bölüm	Meth, Uyuşturucu
1.Bölüm	Uyuşturucu, Kokain, Marihuana, Meth	8.Bölüm	Marihuana, Uyuşturucu
2.Bölüm	Meth,	9.Bölüm	Meth, Esrar
3.Bölüm	Meth, Uyuşturucu	10.Bölüm	Meth, Marihuana
4.Bölüm	Meth Pişirmek, Meth, Mal	11.Bölüm	Meth

5.Bölüm	Meth	12.Bölüm	Mal, Uyuşturucu
6.Bölüm	Meth, Mal, Ot	13.Bölüm	-
Sezon 4		7.Bölüm	Mal, Meth, Esrar
1.Bölüm	Meth, Mal	8.Bölüm	Meth, Mal, Kokain, Uyuşturucu
2.Bölüm	Mal	9.Bölüm	-
3.Bölüm	Meth, Uyuşturucu	10.Bölüm	Meth, Uyuşturucu
4.Bölüm	Meth, Uyuşturucu, Mal	11.Bölüm	-
5.Bölüm	-	12.Bölüm	Meth, Eroin
6.Bölüm	Mal, Meth	13.Bölüm	-
Sezon 5		9.Bölüm	Meth
1.Bölüm	Uyuşturucu	10.Bölüm	Meth
2.Bölüm	Mal	11.Bölüm	Meth, Marihuana
3.Bölüm	-	12.Bölüm	Kokain, Uyuşturucu
4.Bölüm	Meth, Mal	13.Bölüm	Meth
5.Bölüm	-	14.Bölüm	Meth
6.Bölüm	Meth, Mal	15.Bölüm	Meth
7.Bölüm	-	16.Bölüm	Meth
8.Bölüm	Meth, Mal		
Narcos Kavramlar:			

Sezon 1

1.Bölüm	Uyuşturucu Baronu, Kokain, Asit, Laboratuvar, Uyuşturucu Kaçakçısı, Narkotik Ajanı, Mal, Piyasa, Esrar, Toz, Hamur, Saf, Uyuşturucu	6.Bölüm	Baron, Kaçakçı, Kartel, Narkotik
2.Bölüm	Kokain, Uyuşturucu, Laboratuvar, Kimyager, Baron, Kartel	7.Bölüm	Baron, Kokain, Narkotik, Kartel, Esrar
3.Bölüm	Narkotik Ajanı, Uyuşturucu Kaçakçısı, Laboratuvar, Baron, Kaçakçı, Uyuşturucu	8.Bölüm	Uyuşturucu Kaçakçısı, Narkotik, Kokain, Kartel
4.Bölüm	Baron, Uyuşturucu, Kokain, Narkotik, Uyuşturucu Kaçakçısı, Uyuşturucu Mücadelesi, Laboratuvar, Kartel, Kokain İmparatorluğu, Kaçakçı, Narkotik	9.Bölüm	Kartel, Mal, Kokain, Narkotik, Baron, Uyuşturucu
5.Bölüm	Uyuşturucu Kaçakçısı, Baron, Kokain, Narkotik, Uyuşturucu Kaçakçı, Kartel	10.Bölüm	Kartel, Narkotik

Sezon 2

Sezon 3

Görsel Medya Yapımlarında Uyuşturucu Maddelerin Temsili

1.Bölüm	Uyuşturucu, Kartel, Narkotik, Laboratuvar	1.Bölüm	Kartel, Uyuşturucu, Kokain, Narkotik, Laboratuvar
2.Bölüm	Uyuşturucu, Narkotik, Laboratuvar	2.Bölüm	Kartel, Kokain, Narkotik, Eter
3.Bölüm	Laboratuvar, Uyuşturucu Kaçakçısı, Kokain, Kartel, Esrar	3.Bölüm	Kokain, Narkotik, Uyuşturucu Kaçakçısı, Uyuşturucu Karteli, Kartel, Uyuşturucu, Baron
4.Bölüm	Kokain, Laboratuvar	4.Bölüm	Kartel, Narkotik, Uyuşturucu
5.Bölüm	Uyuşturucu Kaçakçısı, Mamûl, Kokain, Laboratuvar	5.Bölüm	Kartel, Narkotik, Uyuşturucu, Uyuşturucu Kaçakçısı
6.Bölüm	Kartel, Uyuşturucu, Kokain	6.Bölüm	Kartel, Kokain, Narkotik, Laboratuvar
7.Bölüm	Uyuşturucu, Laboratuvar, Kokain, Kartel, Esrar, Narkotik, Uyuşturucu Kaçakçısı	7.Bölüm	Kokain, Kartel, Narkotik
8.Bölüm	Narkotik, Uyuşturucu Kaçakçısı, Kartel	8.Bölüm	Kartel, Narkotik, Laboratuvar
9.Bölüm	Uyuşturucu, Mal, Laboratuvar, Kokain, Narkotik, Kartel, Meth	9.Bölüm	-
10.Bölüm	Narkotik, Uyuşturucu, Kokain, Laboratuvar, Kartel	10.Bölüm	Kokain, Uyuşturucu Kaçakçısı, Uyuşturucu, Kartel, Narkotik

Uyuşturucu ile ilgili kullanılan kavramların kullanım durumuna bakıldığında, uyuşturucu ile ilgili/ilişkili kavramların hemen hemen her bölümde farklı şekillerde ve isimlerde kullanıldığı belirlenmiştir.

Tablo 3'e göre *Breaking Bad* dizisinde, metamfetamin, uyuşturucu, mal, meth, kristal, eroin, ot, kokain gibi kavramlar; yine aynı tabloya göre *Narcos* isimli dizide ise kokain, narkotik, uyuşturucu, laboratuvar, baron, kartel, kaçakçı gibi kavramlar dizilerin her bölümünde farklı şekillerde tekrarlanarak sürekli kullanılmıştır.

Tablo 4: Uyuşturucu ile ilgili Kavramların Kullanım Sıklığı

Dizi	Breaking Bad									
	1. Sezon		2. Sezon		3. Sezon		4. Sezon		5. Sezon	
Kavramlar	Sayı (f)	Oran (%)	Sayı (f)	Oran (%)	Sayı (f)	Oran (%)	Sayı (f)	Oran (%)	Sayı (f)	Oran (%)
Metamfetamin/Meth/Methici	33	40,24	4	7,1	23	52,27	18	50,0	13	59,09
Mal	13	15,85	10	17,54	5	11,36	9	24,99	4	18,18
Esrar	6	7,31	20	35,08	2	4,54	1	2,77	-	-
Uyuşturucu	8	9,75	6	10,52	6	13,63	3	8,33	3	13,63
Ot	10	12,19	8	14,03	2	4,54	-	-	-	-

Marihuana	4	4,87	-	-	3	6,81	-	-	1	4,54
Kristal	2	2,43	-	-	-	-	-	-	-	-
Pseudo, LSD	4	4,87	3	5,26	-	-	-	-	-	-
Kokain	1	1,21	-	-	3	6,81	3	8,33	1	4,54
Eroin	1	1,21	2	3,50	-	-	2	5,55	-	-
Uyuşturucu Satıcısı	-	-	3	5,26	-	-	-	-	-	-
Torbacı	-	-	1	1,75	-	-	-	-	-	-
Toplam	82	100	57	100	44	100	36	100	22	100

Dizi	Narcos					
	1. Sezon		2. Sezon		3. Sezon	
Sezonlar	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Kavramlar	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Kartel	19	8,44	20	18,01	77	37,37
Narkotik	27	11,99	15	13,51	69	33,49
Kokain	37	16,44	24	21,62	27	13,10
Uyuşturucu Baronu	57	25,33	3	2,70	1	0,48
Uyuşturucu	15	6,66	13	11,71	19	9,22
Uyuşturucu Kaçakçısı	31	13,77	7	6,30	6	2,91
Laboratuvar	12	5,33	22	19,81	4	1,94
Mal	8	3,55	3	2,70	-	-
Esrar	8	3,55	3	2,70	-	-
Kimyager	2	0,88	-	-	-	-
Diğer	9	3,99	1	0,90	3	1,45
Mal hamur saf-diğerde	-	-	-	-	-	-
Toplam	225	%100	111	%100	206	%100

Tablo 4'e göre, *Breaking Bad* isimli dizide metamfetamin/meth/methci, mal, esrar, uyuşturucu ve ot kavramlarının en fazla kullanılan kavramlar olduğu tespit edilmiştir. Dizi boyunca metamfetamin/meth/methci kelimesi 91 kere, mal kelimesi 41 kere, esrar kelimesi 29 kere, uyuşturucu kelimesi 26 kere, ot kelimesi ise 20 kere kullanılmıştır. Dizide kullanılan kavramların toplam sayısına bakıldığında ise, 1. sezonda 82, 2. sezonda 57, 3. sezonda 44, 4. sezonda 36 ve 5. sezonda 22 tane uyuşturucu ile ilgili kelime ve kavramların kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Narcos isimli dizide ise; kartel, narkotik, kokain, uyuşturucu baronu, uyuşturucu, uyuşturucu kaçakçısı ve laboratuvar kavramlarının en fazla kullanılan kavramlar olduğu gözlenmiştir. Dizi süresince, kartel kelimesi 116 kere, narkotik kelimesi 111 kere, kokain kelimesi 88 kere, uyuşturucu baronu 61 kere, uyuşturucu kelimesi 47 kere, uyuşturucu kaçakçısı kelimesi ise 44 kere ve laboratuvar kelimesi 38 kere tekrarlanmıştır. Dizide kullanılan kavramların toplam sayısına bakıldığında ise 1. sezonda 225, 2. sezonda 111, 3. sezonda 206 tane uyuşturucu ile ilgili kelime ve kavramların kullanıldığı belirlenmiştir.

-Uyuşturucu maddelerin özellikle ABD’de olmak üzere, toplum da birçok kesimin kullandığı, yaygın bir ürün olduğu anlatımı bulunmaktadır.

-Uyuşturucu madde tüketiminin sıradan bir olay/olduğu teması hâkimdir.

-Uyuşturucu kullanan bireylerin, madde kullanımı sonrasında çok mutlu olduğu, sıkıntı ve problemlerden uzaklaştığı anlatımı bulunmaktadır.

-Dizinin bazı bölümlerinde uyuşturucu maddeler günümüzde yasak olan ancak ilerleyen zamanlarda kullanımı serbest olması gereken/olabilecek maddeler olarak lanse edilmiş.

-Uyuşturucu maddelerin yapılaş şekli ve süreci hakkında detaylı anlatımlar bulunmaktadır.

Tablo 6: Uyuşturucu ile ilişkilendirilen Karakterler

Dizi	Breaking Bad		
Sezon	Oyuncular	Rolleri	
1.Sezon	Walter	Üretici	
	Pinkman	Üretici-Tüketici-Satıcı	
	Krazy	Üretici	
	Emilio	Üretici	
	Tuco	Satıcı-Tüketici	
2.Sezon	Walter	Üretici	
	Pinkman	Üretici-Tüketici-Satıcı	
	Tuco	Satıcı-Tüketici	
	Badger	Satıcı-Tüketici	
	Combo	Satıcı-Tüketici	
3.Sezon	Walter	Üretici	
	Pinkman	Üretici-Tüketici-Satıcı	
	Saul	Satıcı	
	Mike	Satıcı	
	Siska	Satıcı-Tüketici	
4.Sezon	Gale	Üretici	
	Gustova	Satıcı	
	Walter	Üretici	
	Pinkman	Üretici-Tüketici-Satıcı	
	Gale	Üretici	
5.Sezon	Badger	Satıcı-Tüketici	
	Gustavo	Satıcı	
	Walter	Üretici	
	Pinkman	Üretici-Tüketici-Satıcı	
	Gustavo	Satıcı	
Dizi	Narcos	Saul	Satıcı
		Todd	Üretici

Görsel Medya Yapımlarında Uyuşturucu Maddelerin Temsili

	Oyuncular	Rolleri
1.Sezon	Pablo Escobar	Üretici-Satıcı
	Hamamböceği	Üretici-Satıcı
	Gustavo	Üretici
	Aslan	Satıcı-Tüketici
	Carlos	Satıcı
	Lehter	Tüketici
2.Sezon	Pablo Escobar	Üretici-Satıcı
	Gustavo	Üretici
3.Sezon	Pablo Escobar	Üretici-Satıcı

Tablo 6’da *Breaking Bad* ve *Narcos* isimli dizilerde öne çıkan karakterler yer almaktadır. Buna göre, dizilerde uyuşturucu üretimi yapan, uyuşturucu ticareti yapan ve uyuşturucu kullanan pek çok karakterin bulunduğunu ifade etmek mümkündür. Bununla birlikte, dizilerdeki karakterlerin bir kısmının uyuşturucu üreten, ticaretini yapan ve bu maddeleri kullanan kişiler olduğu gözlemlenmiştir. Dizilerin pek çok bölümünde ise ana karakter dışında da uyuşturucu tüketen kişilere yer verilmiştir.

Ayrıca uyuşturucu üreten ve ticaretini yapan bazı karakterlerin ise dizilerde iş adamı, zengin, halka yardım eden kahraman rollerinde de gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 7.1: Uyuşturucu ile ilgili Sahne Sayısı

Kategoriler	Breaking Bad											
	1.Sezon		2.Sezon		3.Sezon		4.Sezon		5.Sezon		Toplam	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Uyuşturucu Hammadde Temini	1	100	-	-	1	33,33	-	-	1	100	3	75,0
	-	-	-	-	1	33,33	-	-	-	-	1	25,0
	-	-	-	-	1	33,33	-	-	-	-	1	25,0
Toplam	1	%100	0	%100	3	%100	0	%100	1	%100	5	%100
Uyuşturucu Üretim	3	33,33	1	%50	1	-	1	7,14	1	14,28	7	17,07
	3	33,33	1	%50	1	-	1	7,14	1	14,28	7	17,07
	1	11,11	-	-	1	-	2	14,28	2	28,57	6	14,63
	2	22,22	-	-	1	-	2	14,28	2	28,57	7	17,07
	-	-	-	-	2	-	2	14,28	1	14,28	5	12,19
	-	-	-	-	1	-	2	14,28	-	-	3	7,31
	-	-	-	-	2	-	1	7,14	-	-	3	7,31
	-	-	-	-	-	-	1	7,14	-	-	1	2,43
	-	-	-	-	-	-	2	14,28	-	-	2	4,87
Toplam	9	%100	2	%100	9	%100	14	%100	7	%100	41	%100
Uyuşturucu Kullanımı	2	33,33	2	28,57	1	%25	1	%100	-	-	6	35,29
	3	49,99	1	14,28	2	%75	-	-	-	-	6	35,29
	1	16,66	1	14,28	-	-	-	-	-	-	2	11,76

	-	-	1	14,28	-	-	-	-	-	-	1	5,88
	-	-	1	14,28	-	-	-	-	-	-	1	5,88
	-	-	1	14,28	-	-	-	-	-	-	1	5,88
Toplam	6	%100	7	%100	3	%100	1	%100	-	%100	17	%100
Uyuşturucu Ticareti	1	16,66	2	33,33	3	60,0	1	%100	1	%100	8	42,10
	3	49,99	1	16,66	1	20,0	-	-	-	-	5	26,31
	2	33,33	3	49,99	1	20,0	-	-	-	-	6	31,57
Toplam	6	%100	6	%100	5	%100	1	%100	1	%100	19	%100
Genel Toplam	22	%100	15	%100	20	%100	16	%100	9	%100	82	%100

Uyuşturucu ile ilgili sahnelerin *Breaking Bad* isimli dizide oldukça fazla olduğu belirlenmiştir. Uyuşturucu hammadde temin etme, uyuşturucu üretim süreci, uyuşturucu kullanma ve uyuşturucu ticareti yapma temalarıyla ilgili sahnelerin dizide sürekli yer aldığı gözlemlenmiştir. Tablo 7.1'e göre, uyuşturucu hammadde temin etme ile ilgili toplam 5, uyuşturucu üretimi ile ilgili 41, uyuşturucu kullanımı ile ilgili 17, uyuşturucu ticareti ile ilgili 19 sahnenin toplamda ise dizide uyuşturucu ile ilgili 82 sahnenin yer aldığı tespit edilmiştir. Uyuşturucu üretimi yapma ve uyuşturucu ticareti ile ilgili sahnelerin daha fazla yayınlandığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca dizinin her sezonunda uyuşturucu madde ile ilgili sahnelerin farklı temalarla kullanıldığı belirlenmiştir.

Tablo 7.2: Uyuşturucu ile ilgili Sahne Sayısı

Kategoriler	Narcos							
	1.Sezon		2.Sezon		3.Sezon		Toplam	
	Sayı (f)	Oran (%)	Sayı (f)	Oran (%)	Sayı (f)	Oran (%)	Sayı (f)	Oran (%)
Uyuşturucu Hammadde Temini	-	-	1	%100	2	%100	3	%100
Toplam	0	%100	1	%100	2	%100	3	%100
Uyuşturucu Üretim	6	46,15	2	25,0	1	14,28	9	32,14
	1	7,69	1	12,5	2	28,57	4	14,28
	2	15,38	1	12,5	2	28,57	5	17,85
	3	23,07	2	25,0	2	28,57	7	24,99
	1	7,69	1	12,0	-	-	2	7,14
	-	-	1	12,0	-	-	1	3,57
Toplam	13	%100	8	%100	7	%100	28	%100
Uyuşturucu Kullanımı	1	33,33	1	25,0	1	14,28	3	21,42
	1	33,33	1	25,0	2	28,57	4	28,57
	1	33,33	1	25,0	1	14,28	3	21,42
	-	-	1	25,0	2	28,57	3	21,42
	-	-	-	-	1	14,28	1	7,14
	Toplam	3	%100	4	%100	7	%100	14
Uyuşturucu Ticareti	8	44,44	1	33,33	1	8,33	10	30,30
	3	16,66	1	33,33	2	16,66	6	18,18
	2	11,11	1	33,33	6	49,99	9	27,27

Görsel Medya Yapımlarında Uyuşturucu Maddelerin Temsili

	1	5,55	-	-	1	8,33	2	6,06
	1	5,55	-	-	2	16,66	3	9,09
	3	16,66	-	-	-	-	3	9,09
Toplam	18	%100	3	%100	12	%100	33	%100
Genel Toplam	34	%100	16	%100	28	%100	78	%100

Tablo 7.2’de *Narcos* isimli dizide uyuşturucu ile ilgili kullanılan sahnelere yer verilmiştir. Buna göre, uyuşturucu hammadde temini ile ilgili 3, uyuşturucu üretimi ile ilgili 28, uyuşturucu kullanımı ile ilgili 14, uyuşturucu ticareti ile ilgili 33, toplamda ise 78 sahnenin yer aldığı görülmektedir. Dizide daha çok uyuşturucu üretimi ve uyuşturucu ticareti ile ilgili konuların ön plana çıkarıldığı ifade edilebilir. Bununla birlikte, dizinin her sezonunda uyuşturucu ile ilgili farklı temaları barındıran sahnelere yer verildiği belirlenmiştir.

Tablo 8: Uyuşturucu ile ilgili Sahnelerin Süreleri

Sezon	Uyuşturucu Hammadde Temini	Breaking Bad			Toplam
		Uyuşturucu Üretim	Uyuşturucu Kullanımı	Uyuşturucu Ticareti	
1.Sezon	201 sn.	10 sn. / 143 sn. / 117 sn. / 90 sn. / 15 sn. / 20 sn. / 16 sn. / 60 sn. / 31 sn.	39 sn. / 20 sn. / 40 sn.	76 sn. / 90 sn. / 15 sn. / 29 sn. / 8 sn. / 61 sn. / 290 sn. / 265 sn. / 157 sn. / 231 sn.	2021 sn. (33.6 dk.)
2.Sezon	-	236 sn. / 25 sn. / 3 sn. / 240 sn.	5 sn. / 10 sn. / 33 sn. / 252 sn. / 103 sn. / 15 sn.	223 sn. / 263 sn. / 61 sn. / 5 sn. / 165 sn. / 10 sn.	1649 sn. (27.48 dk.)
3.Sezon	200 sn. / 120 sn. / 56 sn. / 65 sn.	27 sn. / 77 sn. / 66 sn. / 5 sn. / 62 sn. / 78 sn. / 100 sn. / 18 sn. / 122 sn. / 40 sn.	30 sn. / 10 sn. / 30 sn.	120 sn. / 18 sn.	1244 sn. (20.07 dk.)
4.Sezon	140 sn. / 300 sn.	101 sn. / 37 sn. / 30 sn. / 42 sn. / 40 sn. / 60 sn. / 73 sn. / 12 sn. / 480 sn. / 71 sn. / 23 sn.	300 sn.	18 sn.	1727 sn. (29.18 dk.)
5.Sezon	840 sn. / 127 sn.	178 sn. / 10 sn. / 110 sn. / 87 sn. / 10 sn. / 105 sn. / 76 sn.	-	360 sn.	1903 sn. (32.11 dk.)
Toplam	2049 sn. (34.15 dk.)	3156 sn. (52.6 dk.)	887 sn. (15.18 dk.)	2455 sn. (40.9 dk.)	8544 sn. (142.4 dk.)
Narcos					

Sezon	Uyuşturucu Hammadde Temini	Uyuşturucu Üretim	Uyuşturucu Kullanımı	Uyuşturucu Ticareti	Toplam
1.Sezon	-	2 sn. / 98 sn. / 20 sn. / 3 sn. / 15 sn. / 108 sn. / 23 sn. / 24 sn. / 11 sn. / 14 sn. / 3 sn. / 2 sn. / 3 sn.	6 sn. / 31 sn. / 7 sn.	75 sn. / 3 sn. / 32 sn. / 42 sn. / 45 sn. / 53 sn. / 45 sn. / 15 sn. / 5 sn. / 20 sn. / 3 sn. / 3 sn. / 6 sn. 5 sn. / 66 sn. / 5 sn. / 15 sn. 3 sn. / 145 sn.	956 sn. (16.33 dk.)
2.Sezon	15 sn.	13 sn. / 71 sn. / 10 sn. / 95 sn. / 3 sn. / 2 sn. / 63 sn.	5 sn. / 3 sn. / 5 sn.	5 sn. / 40 sn. / 60 sn. / 20 sn.	410 sn. (7.13 dk.)
3.Sezon	30 sn. / 65 sn.	4 sn. / 9 sn. / 6 sn. / 10 sn. / 9 sn. / 4 sn. / 9 sn. / 50 sn. / 7 sn.	2 sn. / 18 sn. / 11 sn. / 3 sn. / 2 sn. / 18 sn. / 11 sn. / 15 sn./ 7 sn.	8 sn. / 5 sn. / 15 sn. / 48 sn. / 42 sn. / 60 sn. / 6 sn. / 20 sn. / 10 sn. / 65 sn. / 23 sn. / 6 sn.	598 sn. (10.36 dk.)
Toplam	110 sn. (1.50 dk.)	691 sn. (11.51 dk.)	144 sn. (2.44 dk.)	1019 sn. (17.38 dk.)	1964 sn. (33.13 dk.)

Tablo 8’de, dizilerde uyuşturucu ile ilgili sahnelerin süreleri yer almaktadır. Buna göre, *Breaking Bad* isimli dizinin birinci sezonunda 33.6 dakika; ikinci sezonunda, 27.48 dakika, üçüncü sezonunda 20.07 dakika, dördüncü sezonunda 29.18 dakika, beşinci sezonunda 32.11 dakika uyuşturucu hammadde temini, üretimi, kullanımı ve ticareti ile ilgili sahneye yer verilmiştir. Dizinin tamamında ise uyuşturucu hammadde temini ile ilgili toplam 34.19 dakika, uyuşturucu üretimi ile ilgili 52.6 dakika, uyuşturucu kullanımı ile ilgili 15.18 dakika, uyuşturucu ticareti ile ilgili 40.9 dakika, dizi genelinde ise toplam 142.4 dakika uyuşturucu üretim, dağıtım vb. sürece ilişkin görsel sahne yer almaktadır. Özellikle dizide uyuşturucu üretimi ile ilgili oldukça fazla sahneye yer verilmesi dikkat çekicidir.

Narcos isimli dizide ise birinci sezonda 16.33 dakika, ikinci sezonda 7.13 dakika, üçüncü sezonda 10.36 dakika uyuşturucu hammadde temini, üretimi, kullanımı ve ticareti ile ilgili sahneye yer verilmiştir. Dizinin tamamında ise uyuşturucu hammadde temini ile ilgili toplam 1.50 dakika, uyuşturucu üretimi ile ilgili 11.51 dakika, uyuşturucu kullanımı ile ilgili 2.44 dakika, uyuşturucu ticareti ile ilgili 17.38 dakika, dizi genelinde ise toplam 33.13 dakika uyuşturucu üretim, dağıtım vb. sürece ilişkin görsel sahne yer almaktadır. *Narcos* dizisi genellikle uyuşturucu ticareti temasıyla yayınlanması sebebiyle en fazla bu konu ile ilgili sahneye yer vermiştir.

Tablo 9: Uyuşturucu Maddelerin Kullanım Yerleri ve Anlatım Biçimi

Dizi: Breaking Bad		
Bölümler	Uyuşturucu Kullanım Yerleri	Anlatım Biçimleri
1.Sezon	Ev / Sokak	Zevk Veren Madde Acıyı Hafifleten/Unutturan Madde
2.Sezon	Ev	Zevk Veren Madde Acıyı Hafifleten/Unutturan Madde
3.Sezon	Ev	Zevk Veren Madde / Mutluluk Acıyı Hafifleten/Unutturan Madde
4.Sezon	Sokak	Zevk Veren Madde Acıyı Hafifleten/Unutturan Madde
5.Sezon	-	-
Dizi: Narcos		
Bölümler	Uyuşturucu Kullanım Yerleri	Anlatım Biçimleri
1.Sezon	Ev / Cezaevi Eğlence Mekânı	Dinlendirici / Mutluluk Veren
2.Sezon	Ev	Mutluluk Veren / Rahatlatıcı
3.Sezon	Eğlence Mekânı / Ev	Dinlendirici

Dizide uyuşturucu kullanımı ile ilgili sahnelerin yer aldığı belirtilmişti. Tablo 9’da ise dizilerde nerelerde uyuşturucu kullanıldığı ve uyuşturucu kullanımının anlatım biçimleri yer almaktadır. *Breaking Bad*’de uyuşturucunun ev ve sokakta kullanıldığı ve bu madde kullanımı sırasında uyuşturucunun zevk veren, acıyı hafifleten/unutturan bir madde olarak anlatıldığı belirlenmiştir.

Narcos’ta ise uyuşturucu ev, cezaevi, eğlence mekânı gibi yerlerde kullanılmıştır. Uyuşturucu kullanımının ise dinlendirici, mutluluk veren ve rahatlatıcı özelliğinin olduğu izleyicilere aktarılmıştır.

3. Tartışma ve Sonuç: Uyuşturucu Madde Kullanımı İle Mücadelede İletişimsel Eylem Planı

Uyuşturucu madde kullanımı çağımızın en önemli problemlerinden biri haline gelmiştir. Bireylerin hayatını tehlikeye atan madde bağımlılığı başta sağlık, hukuk, adliye ve eğitim gibi alanları da içerisine dâhil eden disiplinlerarası bir meseledir. Bununla birlikte, bireylerin gündelik hayatını şekillendiren medya içerikleri de uyuşturucu madde kullanımını ve madde bağımlılığı sürecini etkileyebilen bir boyuta sahiptir. Bu kapsamda hazırlanan çalışmada da uyuşturucu maddenin medyadaki temsilinden hareketle, madde bağımlılığına iletişimsel perspektiften yaklaşmıştır.

Dünya genelinde en çok izlenen diziler arasında yer alan *Breaking Bad* ve *Narcos* isimli yapımlar da bu kapsamda incelenmiş ve dizilerde uyuşturucunun temsili ile ilgili şu sonuçlar elde edilmiştir:

a) Uyuşturucu maddelere ait birçok kavram sık bir şekilde sürekli tekrarlanmıştır.

b) Uyuşturucu maddelere ilişkin negatif anlatımlardan ziyade, bu maddelerin bireyi rahatlattığı, bireyin mutlu olmasına katkı sağladığı vb. gibi pozitif tanımlamaların yapıldığı belirlenmiştir.

c) Uyuşturucu maddeler merak uyandırıcı sıfat ve yargı kelimeleri ile anlatılmakta, bu maddelerin ticareti yapılarak kısa sürede zengin olunabileceği izlenimi verilmektedir.

d) Uyuşturucu maddenin hangi hammaddeler kullanılarak hazırlandığı, nasıl bir süreçten geçtiği, nasıl kullandığı ve ticaretinin ne şekilde ve hangi yollarla gerçekleştirildiği ile ilgili detaylı bilgileri içeren sahnelerin çokluğu ve sürekliliği dikkat çekicidir.

e) Dizilerin her bölümünde uyuşturucu üreten/kullanan/ticaretini yapan kişi ve karakterler ön plana çıkarılmıştır.

f) Uyuşturucu maddelerin kullanımı ile ilgili örnek olabilecek içerikler bulunmakla birlikte, bu maddelerin toplumun birçok kesiminde üretildiği/kullanıldığı ya da ticaretinin yapıldığı anlamı ön plana çıkarılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bu bilgilerle birlikte, incelenen dizilerden hareketle medya araçlarının uyuşturucu madde temsili hususunda yeteri kadar hassasiyet göstermediği, özellikle dijital ortamlarda neredeyse uyuşturucu madde kullanımının teşvik edildiği ifade edilebilir. Bununla birlikte, uyuşturucu kullanımının artmasındaki önemli etkenlerden biri olan medya araçlarının aynı zamanda, madde kullanımını önleme noktasında işlevsel bir öneme sahip olduğunu söylemek gerekir. Bu hususları ise şu maddelerle ifade etmek mümkündür:

1-Yazılı ve görsel medya madde kullanımının önüne geçmek amacıyla koruyucu amaçlı bilgilendirici içerikler üretebilir ve günün belirli saatlerinde sıkça bu mesajları/verileri izleyiciye/okuyucuya aktarabilir. Ayrıca madde kullanımını temsil edebilecek içeriklerin yayın şekli hususunda ayrı bir önem gösterilmelidir. Madde kullanımına ilişkin özendirici ifadelerin kullanılmamasına özen gösterilmelidir.

2-Dijital platformlar aracılığıyla madde temininin önlemek amacıyla önleyici yasalar koyulabilir.

3-Medya araçlarında akıllı işaretler veya koruyucu sembol kullanımı ile birlikte dijital okuryazarlığın artırılması hususunda çalışmalar yapılabilir.

4-Bireyler üzerinde, özellikle de çocuklar ve gençler üzerinde önemli bir etkisi olan ünlü kişilerin/sosyal medya fenomenlerinin madde kullanımını özendirecek/teşvik edecek paylaşımlar yapması önlenmelidir.

5-Özellikle madde kullanımının artmasında önemli bir rolü olan çevrimiçi platformların yine madde kullanımını önleme aşamasında da kullanılabilmesi düşünülmektedir. Gençlerin dijital yaşamın en önemli hedef kitlesi olduğu ve yine madde kullanımına özendirilmede gençlerin birincil hedef olarak seçildiği düşünüldüğünde; çeşitli iletişim teknolojilerinin gençlerin madde bağımlılığına yönelmesini engelleyici bir şekilde yapılandırılması mümkün görünmektedir. Çevrimiçi kaynaklar ve mobil uygulamalardan faydalanarak madde kullanımının azaltılması, önlenmesi gibi dijital çözümlerin kapısı aralanmalı ve madde kullanımının dijitalleştiği günümüzde çeşitli dijital müdahalelerin yapılması gerekmektedir.

6-Bu farkındalık ile birlikte, medya okuryazarlığı ile öğrencilerin medya yapımlarını eleştirel bir şekilde okumasını, sorgulamasını sağlama konusunda önemli bir boşluk doldurulmaya çalışılmaktadır. Yine bu amaçla oluşturulan akıllı işaretler vb. gibi uygulamalar da medya yapımlarına karşı farkındalığı olumlu ölçüde artırmayı amaçlamıştır. Ayrıca çeşitli yasal düzenlemelerle madde kullanımını özendiren içeriklere yönelik cezai işlemler uygulanmaktadır. Yine bu hususlarda çeşitli kurumlar aracılığı ile eğitimler verilmekte ve dijital ortamların sağladığı imkânlarla madde kullanımının olumsuz etkileri anlatılmaktadır.

7-Ticari kaygılarla hazırlanan medya içeriklerinin birey ve toplumsa sağlığını tehlikeye

atacak şekilde yayın yapmaması sağlanarak, medya araçlarının toplumsal duyarlılığını ve sorumluluğunu artırıcı projeler yapılmalıdır.

Kaynakça

Akdenizli, B. (2012). Gazete haberciliğinde içerik çözümleme yöntem ve tekniği: sunum ve temsil üzerine bir uygulama ve değerlendirme. Özlem Güllüoğlu (Ed.), *Yazılı Metin Çözümleme* içinde (s. 133-162). Ankara: Ütopya Yayınevi.

Alver, F. (2003). *Basında yabancı tasarımı ve yabancı düşmanlığı*. İstanbul: Der Yayınları.

Bahar, A. (2018). Uyuşturucu Madde kullanımının nedenleri ve bağımlılık oluşum sürecinde iletişimsel yaklaşımların rolü ve önemi: polis kayıtları. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 1-36.

Balcı, Ş. ve Bekiroğlu, O. (2012). İçerikten anlama giden bir tünel olarak içerik çözümlemesi: 2011 Genel seçimlerinde Ak Parti tv reklamları üzerine bir araştırma. Özlem Güllüoğlu (Ed.), *Görsel Metin Çözümleme* içinde (s. 268- 323). Ankara: Ütopya Yayınevi.

Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Fiske, J. (2014). *İletişim çalışmalarına giriş*. (Çev. Süleyman İrvan). Ankara: Pharmakon Yayınevi.

Geray, H. (2011). *Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş*. Ankara: Genesis Kitap.

Gökçe, O. (1995). *İçerik çözümlemesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları.

İltaş, Y. (2020). Uyuşturucu ve uyarıcı madde. *Yayınlanmamış doktora tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü Adli Bilimler Doktora Programı .

İrvan, S. (2000). "Metin çözümlemelerinde yöntem sorunu". UİS 22. Oturum, (s. 73- 86).

Kocadaş, B. (2018). Medyanın uyuşturucu alışkanlığı üzerindeki etkisi üzerine kısa bir değerlendirme. *USE Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Dergisi*(1), 1-7.

Koçak, N. (2014). Türkiye'de uyuşturucu madde kullanımını etkileyen faktörler. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Stratejileri ve Yönetim Anabilim Dalı.

Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal araştırma yöntemleri 2*. (Çev. Sedef Özge) Ankara: Yayınodası Yayınları

Sağiroğlu, Ş. (2020). Dijital okuryazarlık ve ötesi. E. Ş. vd. içinde, *Dijital Okuryazarlık* (s. 1-46). Ankara: Nobel Akademi.

Yaylagül, L. (2012). "12 Haziran 2011 Seçimlerinin gazetelerde sunumu." *Erciyes İletişim Dergisi "akademia"*, 2,4, 2-22.

Yıldırım, E. (2008). Uyuşturucu kullanımının sosyolojik boyutu uyuşturucuya yönelik talep azaltımı. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

Yıldırım, B. (2015). İçerik çözümlemesi yönteminin tarihsel gelişimi ve uygulama alanları. Besim Yıldırım (Ed.), *İletişim Araştırmalarında Yöntemler* içinde (s. 105-154). Konya: Literatürk Yayınları.

İnternet Siteleri

- Avrupa uyuşturucu raporu. 2019. Erişim adresi:
https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001TRN_PDF.pdf
- alo191.saglik.gov.tr.
Erişim adresi:<https://alo191.saglik.gov.tr/TR-53773/sosyal-medyanin-bagimligiga-etkisi.html>). Erişim tarihi: 14.06.2021
- www.dw.com/tr.
Erişim adresi: <https://www.dw.com/tr/ab-uyu%C5%9Fturucu-raporu-t%C3%BCrkiyede-%C3%B6l%C3%BCmler-art%C4%B1yor/a-49093343-0>. Erişim tarihi: 18.07.2021
- www.ensonhaber.com.
Erişim adresi: <https://www.ensonhaber.com/gundem/sosyal-medyada-online-torbaci-rezaleti-2013-08-21>. Erişim tarihi: 12.10.2021
- www.haber7.com.
Erişim adresi: <https://www.haber7.com/saglik/haber/476472-seks-uyusturucu-ve-kumari-internet-korukluyor>. Erişim tarihi: 15.10.2021
- www.memurlar.com.
Erişim adresi: <https://www.memurlar.net/haber/398347/sosyal-medyada-online-torbaci.html>. Erişim tarihi: 15.10.2021
- www.yesilay.org.tr.
Erişim adresi: <https://yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/madde-bagimliliği>). Erişim tarihi:01.07.2021

Extended Summary

Introduction

It is possible to emphasize that digital tools are an important area of problem in the process of drug use and addiction. Therefore, in this study, the focus is on the representation of the drug in media tools. In general, it has been determined that the studies related to drug addiction are prepared in areas such as health, law, court and education. In this respect, the study aims to look at the interdisciplinary topic of drug addiction from a communicative perspective. In the process of preventing drug use, especially when children and young people are vulnerable in virtual environments, approaching the issue from a media perspective will be understood the importance.

In this context, the representation of the drug substance was examined in the production of breaking bad and Narcos, which are among the most watched productions worldwide. In the study using the qualitative content analysis method, the presence of content related to the drug use/production and distribution process was discussed.

Method

In the data source of the study, the series Breaking bad and Narcos, which were selected as an example of the movements from the research questions, were followed once by two researchers in 2021 by Netflix through the original language and the Turkish subtext. Pre-coding/tested coding ruler with coding ruler created after the classification system has been measured. After pre-checks were carried out, the series was reviewed again using the

qualitative-oriented content analysis method, which allows the researchers to identify content related to drugs with quantitative and qualitative data, as well as to make judge-meaning implications in visual content.

Result and Discussion

Drug use has become one of the most important problems of our time. Substance abuse that endangers the lives of individuals is an interdisciplinary issue that includes areas such as health, law, court and education. However, media content that shapes the daily life of individuals also has an impact on the drug use and substance dependency. In this context, the study was also drawn up from the representation of the drug in the media, and the substance dependency was approached from a communicative perspective.

The best-watched series around the world, breaking bad and Narcos, have also been reviewed in this context and the following results have been found on the representation of drugs in the series:

A) Many concepts of drugs are often repeated.

B) Rather than negative narratives on drugs, these substances are comforting the individual, contributing to the happiness of the individual, and positive definitions were established.

C) Drugs are described in curious adjective and judicial words, and it is given the impression that these substances can be reached quickly by trading.

D) The mass and continuity of scenes that contain detailed information about what raw materials are prepared, how they are processed, how they are used, and how they are traded.

E) The people and characters who produce/use/trade drugs have been emphasized in each part of the series.

F) While there are examples of the use of drugs, it has been emphasized that these substances are produced/used in many parts of the society where they are traded.

With this information obtained from the research, it can be stated that media tools are not sufficiently sensitive to the representation of drugs, especially in digital environments, and that almost drug use is encouraged.

However, it is important to say that media tools, one of the key factors in increasing drug use, also have a functional importance in preventing substance use. These points can be expressed in the following items:

1-To prevent the use of written and visual media, it can produce protective informative content and frequently transmit these messages/data to the viewer/reader at specific times of the day. However, a separate importance should be given to the way how content may represent substance use. Care should be taken not to use the expressions of the use of the substance.

2-Through digital platforms, preventive laws can be introduced to prevent provision of substances.

3-Media tools can be used to improve digital literacy with smart marks or protective symbols.

4-Individuals can avoid, especially individuals/social media phenomena, who have a significant impact on children and young people, sharing that will encourage/encourage the use of substances.

5-It is thought that online platforms, which have a significant role in increasing substance use, may also be used in the prevention phase of substance use. Given that young people are the most important target of digital life and are also selected as the primary target of young people to encourage substance use, it seems possible to configure various communication technologies preventing young people from turning to substance dependency. Digital solutions such as reducing, preventing substance use by utilizing online resources and mobile applications must be opened and digital interventions are required today, when substance use is digitized.

6-With this awareness, there is an important gap in media literacy that allows students to critically read and question media productions. Smart marks created for this purpose, etc. applications such as the aim of improving awareness of media production to a positive extent. In addition, criminal actions are applied to content that encouraged the use of substances through various legal regulations. In addition, training is provided through various institutions and the negative effects of substance use are explained through the opportunities provided by digital media.

7-Projects that increase the social sensitivity and responsibility of media tools must be made, ensuring that media content prepared with commercial concerns is not published in a way that would jeopardize the health of individuals and communities